

Virtain kaupungin liikunta- ja nuorisopoliittinen ohjelma 2010-2015

Kallio Terhi
Katajamäki Raili
Peltola Heli

1 TIIVISTELMÄ

Liikunta- ja nuorisotoimen kehittämis- ja painopistealueet

2 LIIKUNTATOIMI

2.1 LIIKUNTA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

- 2.1.1 Liikuntakulttuurin muutokset
- 2.1.2 Liikuntapolitiikan lähtökohdat ja toimijat
- 2.1.3 Liikunnan merkitys
- 2.1.4 Kustannushyöty erityisliikunnasta ja terveystoiminnasta
- 2.1.5 Hallintokuntien välinen yhteistyö
- 2.1.6 Järjestöt

2.2 VIRRAT LIIKUNTAYMPÄRISTÖNÄ

- 2.2.1 Väestöennuste
- 2.2.2 Liikuntapaikat

2.3 LIIKUNTAPALVELUIDEN NYKYTILA

- 2.3.1 Hallinto ja talous
- 2.3.2 Kaupungin liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito
- 2.3.3 Kunnalliset liikuntapalvelut ja -tapahtumat
- 2.3.4 Muiden tahojen järjestämät liikuntaryhmät
- 2.3.5 Seuratoiminta
- 2.3.6 Kunta- ja seutuyhteistyö
- 2.3.7 Yhteistyö muiden hallintokuntien kanssa
- 2.3.8 Tiedotus ja markkinointi

3 NUORISOTOIMI

3.1 Nuorisotyö kunnan peruspalveluna

- 3.1.1 Lain määritelmiä (2§)
- 3.1.2 Kustannushyöty toiminnasta

3.2 Nuorisotoimen nykyorganisaatio ja asema sivistystoimessa

- 3.3 Nuorisotoimen talouden kehitys**
- 3.4 Nuorisotoimen hallinnassa olevat tilat**
- 3.5 Nuorisovaltuusto**
- 3.6 Nuorisotoimen yhteistyötahot**
- 3.7 Nuorten työllisyys**
- 3.8 Nuorten asuminen**

4 PAINOPISTEALUEET JA KEHITTÄMISTAVOITTEET

4.1. Yhteistyön tiivistäminen eri hallintokuntien kanssa

- 4.1.1 Liikuntatoimen ja muiden hallintokuntien yhteistyö
- 4.1.2 Nuorisotoimen ja muiden hallintokuntien yhteistyö

4.2 Tiedotuksen kehittäminen

4.3 Liikuntatoimen palvelut

- 4.3.1 Terveysliikunnan kehittäminen
- 4.3.2 Liikuntapaikkarakentamisen kehittäminen
- 4.3.3 Henkilöstö

4.4 Nuorisotoimen palvelut

- 4.4.1 Avoimen toiminnan illat
- 4.4.2 Leiritoiminta
- 4.4.3 Retkitoiminta
- 4.4.4 Tapahtumat
- 4.4.5 Koulutus
- 4.4.6 Järjestöjen tuki
- 4.4.7 Nuorisovaltuusto
- 4.4.8 Yhteistyö eri tahojen kanssa

5 OHJELMAN TOTEUTUS JA SEURANTA

- 5.1 Liikuntatoimen alustava toteutussuunnitelma
- 5.2 Nuorisotoimen alustava toteutussuunnitelma

1. TIIVISTELMÄ

Virtain kaupungin liikunta- ja nuorisopoliittisen ohjelman laadinta perustuu kaupunginvaltuuston 11.12.2007 tekemään päätökseen. Ohjelmaa laatimaan valittiin toimikunta, johon kuuluivat sivistyslautakunnan puheenjohtaja Olli Vihanta, sivistyslautakunnan varapuheenjohtaja Tomi Säynäjoki, sivistystoimenjohtaja Tuula Jokinen, liikuntas sihteeri Risto Myllynen, nuorisosihteeri Raili Katajamäki ja nuorisovaltuuston edustaja Artturi Koskela.

Liikuntatoimessa tapahtuneiden viranhaltijamuutosten vuoksi työn edistyminen on ollut hidasta. Toimikunta antoi lopullisen valmistelun liikuntas sihteeri Terhi Kalliolle ja nuorisosihteeri Raili Katajamäelle. Terhi Kallion äitiysloman aikana työtä on liikuntatoimen osalta vienyt eteenpäin vs. liikuntas sihteeri Heli Peltola.

Liikunta- ja nuorisopoliittisen ohjelman tarkoituksena on nostaa esille Virtain liikunta- ja nuorisotoimen keskeisimmät lakisääteiset tehtävät. Aluksi on tuotu esiin lakiin ja asetuksiin sekä valtion hallinnon toimenpideohjelmiin liittyviä kansalaisten kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja terveyteen tähtääviä linjauksia. Lisäksi on tausta-aineiston avulla tuotu esiin liikunnan ja nuorisotyön merkitystä ja kustannushyötyjä. Kulttuurin muutoksessa kuntahallinto on kuin hitaasti kääntyvä laiva. Oikein kohdennetuilla toimilla kulttuurin muutosten ja elintason nousun myötä tullessiin elintapojen muutoksiin pystytään tarjoamaan myös kuntasektorilla kuntalaisten hyvinvointia edistäviä palveluja.

Liikuntatoimen tärkein kehittämis- ja painopistealue on terveysliikunnan kehittäminen ja kuntalaisten aktivointi omaehtoisen liikunnan lisäämiseen. Liikunnan lisääminen koko väestön keskuudessa (ennaltaehkäisevää työtä) vähentää terveys- ja sosiaalitoimen kustannuksia. Liikuntapaikkojen rakentaminen ja hyvä hoito edesauttavat kaikenikäisten kuntalaisten liikkumista ja liikkumismahdollisuuksia.

Tiedotuksen kehittäminen (mm. nettisivut, harrastekalenteri) "tuovat palvelut lähemmäksi" sekä lapsia, nuoria että aikuisia. Aikana, jolloin taloudelliset resurssit jatkuvasti vähenevät, on erittäin tärkeää kehittää eri hallintokuntien sekä järjestöjen ja muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Järjestöjen vapaaehtoinen työ virtolaisten hyväksi on mahdollista ainoastaan yhteistyöllä ja kaupungin antamalla tuella.

Nuorisotoimen tärkein kehittämis- ja painopistealue on ns. avoimen toiminnan eli nuorisotilatoiminnan kehittäminen. Nuoret kaipaavat turvallisuutta ja pysyvyyttä, mikä saavutetaan parhaiten sillä, että nuorisotiloissa on yksi pysyvä aikuinen, johon nuoret oppivat luottamaan ja joka on kiinnostunut nuorten kanssa tehtävästä työstä. Nuorten omaa aktiivisuutta lisätään mm. ns. talotoimikunnan avulla.

Tiedotuksen kehittämistä jatketaan mm. nuorisotiedotuspisteen ja matkaeväät-sivustojen avulla. Tiedotuspisteestä nuoret saavat tietoa mm. oman elämän hallintaan. Erilaiset koulutukset (esim. palvelukorttikoulutus) ovat myös hyödyksi elämän varrella.

Nuorisovaltuuston avulla/kautta voidaan aktivoida nuoria toimintaan ja lisätä kiinnostusta elinympäristössä tapahtuviin asioihin. Nuorisovaltuusto on yksi kanava nuorisolain velvoittamaan nuorten kuulemiseen heitä koskevilla asioilla.

Leiri- ja retkitoiminta sekä erilaiset tapahtumat tukevat osaltaan nuorten osallisuuden, yhteisöllisyyden ja sosiaalisuuden kehitystä. Tukemalla järjestöjen tekemää työtä pyritään takaamaan nuorisolle suunnattujen palveluiden saavuus myös sivukylillä.

2. LIIKUNTATOIMI

Liikunta-ajattelussa on runsaan vuosikymmenen aikana tapahtunut merkittävä muutos. Liikuntakäsitettä on laajennettu terveystieteiden avulla urheilua ja kuntourheilua kevyemmän ja lyhytkestoisemmän liikuntaharrastuksen ja arkiliikunnan suuntaan. Samalla liikuntapolitiikassa on alettu korostaa aiempaa näkyvämmän terveydensä kannalta riittämättömästi liikkuvien aktivointia. Terveystieteillä tarkoitetaan kaikkea fyysistä aktiivisuutta, jolla on terveyttä edistäviä tai ylläpitäviä vaikutuksia ilman liialliseen tai liian intensiiviseen urheiluun liittyviä vaaroja. (2010-mietintö)

Väestötasolla suomalaisten liikuntaharrastus on nousussa ja arkiliikunta laskussa. Kokonaisuutena liikkumisen määrä väestötasolla on laskenut. Fyysisen terveydensä kannalta riittävästi liikkuvia alle kouluikäisissä on valtaosa, nuorisossa arviolta n. 40-50% ja aikuisista n. 60-65%. Lähes puolet kansalaisista tarvitsisi fyysisen terveydensä kannalta nykyistä enemmän liikuntaa joko harrastuksen tai muun aktiivisuuden muodossa. (2010-mietintö)

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen on liikunnan yhteiskunnallisen tuen keskeisiä perusteita. Riittämätön liikkuminen on haitaksi sekä kansalaisille itselleen että yhteiskunnalle. Monet elintavoista johtuvat kielteiset trendit (lihavuus, 2-tyyppinen diabetes) ovat vahvasti yhteydessä riittämättömään liikuntaan. Painopisteen siirtäminen hoidosta ennaltaehkäisyyn on tavoite, joka säästäisi yhteiskunnan varoja huomattavasti.

Liikunnalla voi olla terveyttä edistävää merkitystä kaikille väestöryhmille koko elämänsä ajan. Liikunnan ja fyysisen aktiivisuuden myönteisiä vaikutuksia on mahdollista kokonaan korvata muilla toimilla. Riittämättömästi liikkuvilla terveysongelmat alkavat näkyä jo lapsuudessa. Aikuisilla liikunnalla on merkitystä mm. työkyvyn tukijana ja iäkkäillä toimintakyvyn ylläpitäjänä. Erityisryhmille liikunnalla on todettu voivan olla poikkeuksellisen laaja-alainen merkitys. Suurin osa niistä terveysongelmista, joihin liikunnan puute vaikuttaa, ovat samoja, joihin lihavuus ja huonot ravintotottumukset vaikuttavat. (2010-mietintö)

Sosiaalisen hyvinvoinnin näkökulmasta liikunnasta voivat hyötyä kaikki väestöryhmät, mutta erityinen sosiaalinen merkitys liikunnalla voi olla syrjäytyneille ja syrjäytymisuhan alla oleville. Taloudellinen ja periytyvä huono-osaisuus, työttömyys, terveydelliset ongelmat jne., heikentävät sosiaalista hyvinvointia ja vauhdittavat eriarvoistumista ja syrjäytymistä. Syrjäytymisen ehkäisy on tärkeä yhteiskuntapolitiittinen kehittämiskohde. Liikunnan avulla on mahdollista lisätä osallistumisen ja osallisuuden kokemuksia. Liikunta kansalaistoiminnan yhtenä

osa-alueena on merkittävä voimavara demokraattisen yhteiskunnan rakentamiselle. Yhteisöllisyys rakentaa sosiaalista hyvinvointia. (2010-mietintö)

Kunnilla on laaja vastuu asukkaidensa hyvinvoinnista. Kunnat huolehtivat asukkaidensa terveyden edistämisestä, toimintakyvyn ylläpitämisestä ja omavastuisesta elämästä. Kunnat luovat puitteet, jotka vaikuttavat kuntalaisten mahdollisuuksiin kantaa vastuuta terveys- ja liikuntavalinnoistaan. (2010-mietintö)

Liikuntakulttuurin edellytykset ovat suurelta osin kuntien eri toimialojen varassa (liikuntatoimi, opetus- ja kulttuuritoimi, sosiaali- ja terveystoimi, yhdyskunta- ja ympäristötoimi jne.) Varsinaisista liikuntapaikoista kuntien omistuksessa on 70%. Kunnat rahoittavat liikuntapalvelunsa pääosin omilla verotuloillaan. Meillä on olemassa kunta- ja palvelurakennemuutos (Paras-hanke) vauhdittaa kuntaliitoksia ja yhteistoiminta-alueiden muodostumista. Samalla kunnissa panostetaan palvelurakenteiden, tuotantotapojen ja prosessien kehittämiseen palvelujen laadun ja saatavuuden varmistamiseksi ja tuottavuuden parantamiseksi. Päähuomio uudistuksessa on ollut sosiaali- ja terveys- sekä koulutuskysymyksissä. Liikuntapalveluiden kehitysnäkymät ovat saman suuntaiset. Tulevaisuudessa pyritään aiempaa enemmän kuntarajat ylittävään liikuntayhteistyöhön palvelujen järjestämisen ja tuottavuuden turvaamiseksi. (2010-mietintö)

2.1 LIIKUNTA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET

2.1.1 Liikuntakulttuurin muutokset

Lisääntyvän vapaa-ajan ja paremman toimeentulon myötä ajatukset ovat siirtyneet korkeammasta elintasosta parempaan elämän laatuun. Aineellisten tarpeiden sijaan korostuvat mm. sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, elämykset ja kokemukset. Liikunnan merkitys elämän sisällön antajana, perheen ja ystävien yhdessäolomuotona sekä työn vastapainona kasvaa. Toisaalta heikoimmin toimeentulevan väestöosan huomio kiinnittyy edelleen arjen ongelmista selviytymiseen.

Yksilölliset valinnat mm. liikuntaan käytettävä suurempi rahamäärä, tarjoavat uusille hyvinvointipalveluja tuottaville yrityksille suuret markkinat. Vaikuttaminen kansalaisena politiikan kautta onkin vaihtumassa vaikuttamiseen kuluttajana markkinoilla. Yksityissektori haastaa julkiset palvelut. Tuotteistettu vapaa-aika ei kerro kuitenkaan liikunnan lisääntymisestä vaan liikunnan kallistumisesta. Näistä em. elämäntapamuutoksista johtuen yhteisöllisyys murenee. Yksilöt ajattelevat yhä enemmän itseään ja perheet yksityistyvät.

Liikuntakulttuurin monipuolistuminen on ollut hidas prosessi, jota perinteiset urheilukäsitykset ja järjestörakenteet ovat jarruttaneet. Nuorten kiinnostus liikunnan järjestötoimintaan on hiipunut, vaikka liikunta en edelleen nuorten suosituin harrastus. Osallisuus liikuntaan tapahtuu aiempaa enemmän uusien osallistumismuotojen ja omaehtoisten liikuntaryhmien kautta. Uudet ikäluokat luovat omaa liikuntakulttuuria, joka vähitellen heijastuu myös järjestökenttään. Urheiluseurat ovat mukana kehittämässä uusia hyvinvointipalveluja.

2.1.2 Liikuntapolitiikan lähtökohdat ja toimijat

Suomen perustuslain (1999) mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Valtiovallan on perustuslain mukaan edistettävä terveyttä ja turvattava jokaisen oikeus terveelliseen ympäristöön.

Liikuntalain (1998) tavoitteena on edistää liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä liikunnan avulla. Lain arvopohja perustuu yhteiskunnan terveys- ja hyvinvointipolitiikan tukemiseen liikunnan avulla, samalla kun laissa korostetaan liikunnan merkitystä itseisarvoisena toimintana. Liikuntalain perusteissa painotetaan liikunnan olevan kansalaisten peruspalvelu. Tasa-arvon ohella laissa korostetaan suvaitsevaisuuden, kulttuurien moninaisuuden ja kestäväen kehityksen tukemista liikunnan avulla sekä urheilun eettisen pohjan vahvistamista.

Kuntalain (1995) mukaan kunnan tulee edistää asukkaiden hyvinvointia ja kestävä kehitystä alueellaan. Liikunta on hyvinvointipolitiikan väline ja sillä on merkitystä kuntalaisten terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpidossa.

Vuoden 2006 alussa voimaan tullessa uudessa kansanterveyslaissa terveydenhoito korvattiin nykyaikaisemmalla käsityksellä terveyden edistäminen, joka korostaa yli hallinnon sektorirajojen ulottuvan toiminnan tärkeyttä. Vastuu kuntalaisten terveyden edistämisestä asetettiin laissa kunnille kokonaisuudessaan (ei vain terveyssektorille), sillä kuntalaisten terveyttä koskevia päätöksiä tehdään kunnan eri toimialueilla. Kansanterveystyöhön kuuluvana tehtävänä kuntien tulee tehdä yhteistyötä terveyden edistämiseksi myös muiden kunnassa toimivien julkisten ja yksityisten tahojen kanssa.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman (2007) mukaan liikuntapolitiikalla edistetään väestön hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä elämänkaaren eri vaiheissa. Painopiste on lasten ja nuorten liikunnassa. Liikunnan paikallisen tason toimintaedellytyksiä sekä liikunnan laaja-alaista tasa-arvoa vahvistetaan kansallisessa liikuntaohjelmassa määriteltävien suuntaviivojen mukaisesti. Liikunnan asemaa kunnallisena peruspalveluna vahvistetaan ja arkiliikunnan edellytyksiä parannetaan.

2.1.3 Liikunnan merkitys

Liikunta merkitsee suomalaisille kuntoa, terveyttä, yhdessäoloa ja ystävyyttä. Urheilu tarjoaa kanavan menestyä. Urheilun keskeinen tehtävä on muuttunut vuosien saatossa: aatteiden palvelijasta on tullut hyvinvointitekijä ja tärkeä osa suomalaista kulttuuria.

Liikunnalla on lapsen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle kehittymiselle sekä aikuisen yleiselle terveydelle, kunnolle ja liikuntakykyisyydelle, vapaa-ajan harrastamiselle, työkykyisyydelle sekä elämän laadulle yleensä tärkeä merkitys. Liikunnan ennaltaehkäisevän merkityksen lisäksi vammaisen tai pitkäaikaissairas henkilö voi hyödyntää liikuntaa kuntoutuksen eri vaiheissa. Liikunta liittyy kaikkiin kuntoutuksen alueisiin (lääkinnällinen, sosiaalinen, kasvatuksellinen tai

ammattillinen). (Mälkiä ja Rintala 2002)

Liikuntaa on viime aikoina myös käytetty selvästi terapeuttisena hoitomuotona. Ihminen pystyy liikunnan avulla purkamaan ahdistustaan, ilmentämään itseään ja löytämään yhteyksiä omaan tunnekkenttäänsä. Liikunta antaa ihmiselle myös tunteen, että hän on tehnyt jotakin, eli se antaa itseilmaisun kautta vahvuutta ja lisää tyytyväisyyttä omaan itseen. Parhaimmillaan liikunta avaa ihmisen persoonallisuutta ja luo pohjaa sekä persoonallisuuden että kehon jalostumiseen. Liikunta sinällään purkaa levottomuutta, ahdistusta ja stressiä; se myös auttaa depression hallinnassa. Tutkimusten mukaan liikunta vaikuttaa ennen kaikkea masennukseen ja ahdistukseen, ei niinkään psykoottisiin häiriöihin, kuten skitsofreniaan (Turhala ja Kettunen 2006). Liikunta on edullinen ja tehokas tapa ylläpitää toimintakykyä mahdollisimman pitkään. Liikunnan avulla pystytään hidastamaan toimintakyvyn heikentymistä henkilöillä, joilla on jo merkkejä toiminnanvajauksien kehittymisestä. Monilla ulkonaliikkumisen ongelmien ja sairauksien ilmaantuminen vähentää arkipäivän fyysistä aktiivisuutta. Tästä saattaa käynnistyä kunnon heikkenemisen noidankehä liikkumisen tuntuessa hankalalta.

Nuorten liikapainoisuus on kuluneen 25 vuoden aikana kolminkertaistunut. Kehitys on huolestuttava, sillä lihavista nuorista tulee usein lihavia aikuisia. Liikapainoisella nuorella on normaalipainoiseen ikätoveriin verrattuna yleensä huonompi kunto, huonompi fyysinen minäkuva, orastavia sydän- ja verisuonisairauksien ja kakkostyypin diabeteksen riskitekijöitä sekä lyhyempi yöuni. Tämän lisäksi lihavia lapsia kiusataan ja he kokevat usein, että heillä on tavallista vähemmän ystäviä (Fogelholm 2006). Nykylasten leikkiin ja liikkumisen määrään ovat vaikuttaneet osaltaan liian runsas lapsia ympäröivä virike- ja tavaramäärä sekä median ja tietokonepelien suurkulutus. Kun edellä mainitut asiat hallitsevat lasten mieltä, estävät ne samalla liikkumisen ja kehittymisen leikkien. Joka päivään tulisi sisällyttää paljon monipuolista leikkiä ja liikkumista, lapsille ei riitä pelkät viikoittaiset hikijumput tai kerran pari viikossa toteutetut opetushetket, joissa taitoja yritetään harjaannuttaa (Karvonen ym. 2003).

Liikuntataitojen varhainen oppiminen edistää myös kielellisten taitojen oppimista. Liikuntataitojen oppimisen ongelmat ja kielellisten taitojen oppimisen ongelmat ilmenevät usein samoilla lapsilla. Liikunnan ongelmat yhdistyvät usein myös lukemisvaikeuksien kanssa. On arvioitu, että jopa 60 %:lla lapsista, joilla on lukemisvaikeus, on myös ongelmia motoristen taitojen oppimisessa (Kaplan ym. 1998, Johansson ym. 1995.) Viholaisen (2006) väitöskirjatutkimuksen mukaan varhain opitut kehon hallinnan taidot ilmenevät leikki-ikässä vertaisia parempina motorisina taitoina. Samoin he havaitsivat, että jos motorinen kehitys on hitaampaa myös heidän kielellinen kehityksensä on hitaampaa.

Liikuntakasvatuksen tavoitteena on ensisijaisesti edistää lapsen motorista ja fyysistä kehitystä ja sen lisäksi tukea muuta oppimista ja kehitystä. Liikunnan avulla voidaan vaikuttaa lapsen minäkuvaan ja itsetunnon vahvistumiseen, sosiaalisuuden kehittymiseen sekä ajattelutoimintojen tukemiseen. Pyrkimyksenä on kokonaispersoonallisuuden kehittäminen. Kasvatuksellisessa lähestymistavassa korostetaan liikunnan merkitystä kasvatuksen välineenä. Liikuntaharjoitusten puitteissa on runsaasti mahdollisuuksia luoda kasvatustilanteita, jotka ohjaavat lapsen sosiaalisen- ja tunnealueen kehitystä. Kokemuksellisessa, elämyksiin pohjautuvassa lähestymistavassa, korostuu liikunnan merkitys elämysten antajana, itsetuntemuksen lisääjänä ja ilmaisun välineenä. (Karvonen

2000).

Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytymistä ja terveyttä tarkasteleva tutkimus

toteaa vapaa-ajan liikunnan lisääntyneen viime vuosikymmeninä, mutta työmatkaliikunnan vähentyneen sekä miehillä että naisilla. Naisilla vapaa-ajan liikunta on yleisempää kuin miehillä; miehistä 60 % ja naisista 68 % ilmoitti harrastavansa vähintään kaksi kertaa viikossa vapaa-ajanliikuntaa vähintään 30 minuutin ajan. Miesten vapaa-ajan liikunnassa on koulutusryhmittäisiä eroja; ylimmän koulutusryhmän miehet harrastavat muita enemmän vapaa-ajan liikuntaa. Naisilla ei ole koulutusryhmittäisiä eroja. (Helakorpi ym., 2005)

Terveys 2000 –tutkimuksessa tarkastellaan harrastusliikuntaa. Terveytensä kannalta

riittävästi liikuntaa ilmoitti harrastavansa noin 26 % miehistä ja noin 27 % naisista.

(Aromaa & Koskinen, 2002) Kansallisen liikuntatutkimuksen (2005–2006) mukaan vähintään 4 kertaa viikossa, ainakin 30 minuuttia kerrallaan, hikoilua ja hengästymistä aiheuttavaa liikuntaa harrastaa 36 % suomalaisista. Tämän perusteella terveyden kannalta riittämättömästi liikkuvia miehiä on 68 % ja naisia 59 %. Eniten riittämättömästi liikkuvia on 35–49-vuotiaiden joukossa (67 %). (Kansallinen liikuntatutkimus 2005–2006, 2006)

2.1.4 Kustannushyöty erityisliikunnasta ja terveysliikunnasta

Liikunnan merkitystä voidaan tarkastella ihmisten elämänlaadun ja hyvinvoinnin näkökulmasta, mutta toisaalta myös liikuntakulttuurin, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän, yhteiskunnallisen tasavertaisuuden sekä kansantalouden näkökulmasta. Liikunnalla on kaikille jokin erityismerkitys, joka toteutuu liikunnan yleisen fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten vaikutusten ohella.

Liikunnan erityisryhmiin kuuluvat henkilöt käyttävät usein säännöllisesti sosiaali- ja terveystoimen palveluita. Tämän vuoksi erityisryhmien liikunnan järjestämisessä liikuntatoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen mahdollisimman hyvä yhteistyö sekä valtakunnallisella että erityisesti paikallistasolla on keskeinen toiminnan organisoimisen ja toteutuksen ehto.

"Kuntien erityisliikunnan tilanteesta vuonna 2005" - raportin mukaan erityisliikunnan kuluja ei voi tarkastella puhtaasti kulutuksena, koska siihen osallistuminen tuottaa melko kestäviä hyötyjä. Se parantaa vanhusten ja pitkäaikaissairaiden toimintakykyä ja elämänlaatua sekä osaltaan lisää aktiivisen ja itsenäisen elämän osuutta yksilön elämänkaareissa. Hyväkuntoiset ja liikunnallisesti aktiiviset asukkaat puolestaan kuluttavat todennäköisesti vähemmän terveyden- ja vanhustenhuollon resursseja kuin passiiviset ja huonokuntoiset. Sen vuoksi voikin pohtia, mitä kuluja kunnalle koituu siitä, jos se ei tarjoa erityisliikunnan palveluita. Näin ollen osaa terveydenhuollon ja vanhusten huollon kuluista voi pitää vaihtoehtoisina kuluina erityisliikuntaan sijoitettaville resursseille. Toisin sanoen, jos kunta leikkaa erityisliikunnan kuluja, niin se joutuu todennäköisesti sijoittamaan enemmän terveyden- ja vanhustenhuoltoon.

Raportin mukaan erityisliikunta tuli maksamaan 135 € osallistujaa kohden.

Keskiarvoa kuitenkin nostanee se, että osa kuntalaisista osallistuu useampaan ryhmään. Toisaalta kunnan menoja laskevat erityisliikunnasta perittävät maksut. Vanhuksille tarjotun tuetun asumispalvelun hinta on yksityisessä hoitokodissa noin 100 €/vrk. Kunnalle tulee siis yhtä kalliiksi tarjota asukkaalleen vuoden kestävä erityisliikunnan ryhmäohjaus tai maksaa hänen asumisestaan laitoshoidossa tai yksityisessä hoivakodissa 1-2 vrk:n verran. Liikunnan menoja tarkasteltaessa kävi ilmi, että luvut ovat melko epätarkkoja. Siitä huolimatta, että erityisliikunnan todelliset menot olisivat kaksinkertaiset, yhtä osallistujaa kohden laskettuna ne vastaisivat vain alle kolmea laitoshoidon päivää. Sijoittaminen erityisliikunnan palveluihin on siis kunnalle kannattavaa, jos liikuntaan osallistuvien vuotuiset laitoshoidon jaksot vähenevät vähintään kahdella – kolmella vuorokaudella. (Ala-Vähälä 2006)

Kaatumiset ovat Suomessa iäkkäiden henkilöiden yleisin tapaturmaryhmä ja kuolemaan johtavien tapaturmien yleisin syy (Kannus ym. 2000). Kotona asuvista yli 64-vuotiaista noin joka kolmas ja laitoksissa asuvista yli puolet kaatuu joka vuosi. Noin joka toinen kerran kaatuneista iäkkäistä kaatuu toistamiseen (Rubenstein ym. 1994, Luukinen 1995). Kaatumisista puolet johtaa pehmytkudosvammoihin (Nevitt ym. 1991) ja 10 % aiheuttaa murtuman tai muun vakavan vamman (Luukinen ym. 1995). Luunmurtumien syntymiseen vaikuttavat myös kaatumismekanismi ja luukudoksen lujuus (Kannus 1999).

Iäkkäiden kaatumisvammat lisääntyvät tulevaisuudessa (Piirtola ym. 2001, Kannus 2002). Kaatumisvammojen akuutin avo- ja sairaalahoidon kustannukset 65 vuotta täyttäneillä olivat Suomessa vuonna 2000 noin 39 miljoonaa euroa, ja niiden arvioidaan nousevan vuoteen 2030 mennessä 72 miljoonaan euroon (Piirtola ym. 2002). Kun lisäksi otetaan huomioon kuntoutuksesta, lisääntyneestä avuntarpeesta ja ennenaikaisesta laitokseen siirtymisestä aiheutuvat kustannukset, kaatumisvammojen yhteiskunnalle aiheuttama taloudellinen rasite on huomattavan suuri. Laskelmia kokonaiskustannuksista ei kuitenkaan ole tehty.

Vähän liikkuville välitön elinympäristö on merkittävä liikkumista säätelevä tekijä. Turvallinen ja liikuntaan innostava elinympäristö kannustaa liikkumaan. Väliittömien asuinympäristöjen esteettömyys ja liikuntaan soveltuvat luonnonolot ovat olennaisia arkiliikunnan edellytyksiä. ”Matalan kynnyksen” liikuntapaikat, lähiliikuntapaikat, soveltuvat lähes koko väestölle. Lähiliikuntapaikat eivät edellytä sitoutumista jäsenyys-, osallistumis- tai tilamaksuihin tai tiettyihin harrastusaikoihin. Arkiliikunnan edellytyksiä parantamalla on mahdollista edistää laaja-alaista tasa-arvoa sekä lisätä kansalaisryhmien ja kulttuurien välistä vuoro-vaikutusta. (2010-mietintö)

Terveyden kannalta riittävä liikunta suojaa sydän- ja verisuonitaudeilta ja tyypin 2 diabetekselta. Liikunnan avulla voidaan alentaa myös verenpainetta ja siten ennalta ehkäistä aivoverisuonisairauksia. Henkilökohtaisen liikuntaohjelman laatiminen on todettu vaikuttavaksi keinoksi lisätä fyysistä aktiivisuutta aikuisväestössä. Liikuntamuodot, jotka eivät ole välineriippuvia, kuten kävely, ovat yhteydessä pitkäaikaisiin muutoksiin. Kaavoituksella, tiedotuskampanjoilla ja yhteisötason liikuntaa edistävillä toimilla näyttö terveyden kannalta riittävän liikunnan aikaansaamisesta on epävarmaa.

Kustannusvaikuttavuusnäyttö liikunnan lisäämiseen tähtäävien toimien käytöstä terveydenedistämässä on niukkaa. Terveydenhuollossa annettu kehoitus ja

ohje liikunnan lisäämiseksi näyttävät olevan kustannusvaikuttavin vaihtoehto. Ohjauksen intensiivisyyden lisääntyessä kustannukset kasvavat terveyshyötyjä voimakkaammin heikentäen kustannusvaikuttavuutta.

Iso-Britanniassa terveydenhuollon suosituksia antava National Institute of Health and Clinical Excellence (NICE) on päätenyt suositteluamaan lääkäriin vastaanotolla annettavaa lyhyttä interventiota terveyden kannalta liian vähän liikkuville potilaille. NICE on kirjallisuuden pohjalta tekemissään laskelmissa arvioinut toimenpiteen kustannusvaikuttavuudeksi 30–670 € laatu-painotettua lisäelinvuotta kohti. Jos laskelmissa huomioidaan myös ehkäistyjen sairauksien hoitokustannussäästö, syntyy pitkällä aikavälillä nettosäästöjä. Kevyen liikenteen väylien rakentamisen terveysvaikutuksiin liittyvä taloudellinen tutkimus on vähäistä ja sen siirrettävyys Suomen olosuhteisiin on kyseenalaista. Turvallinen ja viihtyisä ympäristö mahdollistaa päivittäisen liikunnan kaikille ikäryhmille. Liikkumisympäristöön voidaan vaikuttaa kehittämällä yhdyskuntarakennetta ja kaavoitusta terveystuonetta suosivaksi.

2.1.5 Hallintokuntien välinen yhteistyö

Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu monen hallinnonalan ja -tason sekä lukuisten järjestöjen ja muiden toimijoiden tavoitteisiin. Eri toiminta-alueilla on terveyttä ja hyvinvointia eri tavoin painottavia ohjelmia. Terveyden, hyvinvoinnin tai liikunnan edistämistä ei ole tarkkarajaisesti määritelty, mikä on lisännyt eri hallinnonalojen yhteistyön tarvetta, mutta samalla tuottanut epä-tietoisuutta vastuista. Liikuntasektorien tehtävien rajausongelmat ovat viime vuosina selvästi lisääntyneet useiden hallinnonalojen suunnissa.

Eri hallinnonalojen ratkaisulla voidaan tukea liikunnallisuutta. Erityisesti riittä-mättömästi liikkuvien aktivoimisessa korostuu liikuntaan välittömästi kohdennet-tävien toimenpiteiden (lähiliikuntapaikkojen rakentaminen jne.) rinnalla liikunta-käyttäytymisen taustalla oleviin rakenteellisiin ”syiden syihin” (työttömyys, kou-lutus, elinympäristö) vaikuttaminen. Fyysistä aktiivisuutta määrittävät pitkälle samat tekijät kuin terveyden edistämistä yleensä: sosioekonomiset ja kulttuuri-set ympäristötekijät, yhteisölliset tekijät, fyysinen ympäristö, elämäntavat ja biologiset tekijät. (2010-mietintö)

Suomalaisten keskeinen tavoite on ollut pitkään elintason kohottaminen. Ny-kysisin elintaso on parempi kuin koskaan. Vaikka kansalaisten elintavat ovat monin tavoin kehittyneet myönteiseen suuntaan, elintapojen parantamisessa on vielä tehtävää. Lihavuus, vähäinen liikunta sekä alkoholin ja päihteiden lii-kakäyttö vaarantavat väestön terveyttä. Myös mielenterveyshäiriöt lisääntyvät. (2010-mietintö)

2.1.6 Järjestöt

Järjestöjen, seurojen ja yhdistysten hyvinvointipalveluille on nyt tilausta. Kan-salaisjärjestöjen uudet hyvinvointipalvelut voivat tuottaa merkittävää lisäarvoa kunnille ja yrityksille. Samalla ne tarjoavat järjestöille, seuroille ja yhdistyksille mahdollisuuden ansaita lisäresursseja perustoimintaansa.

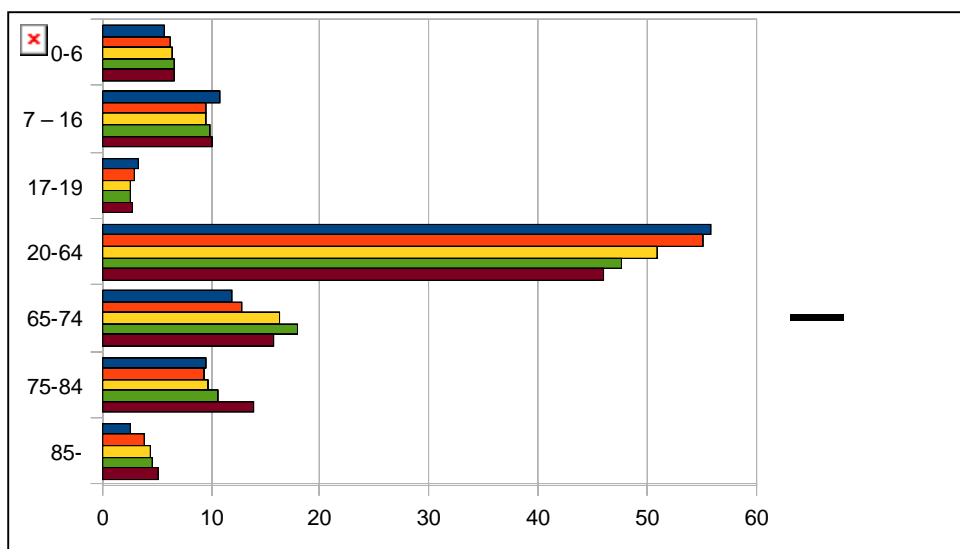
Euroopan sosiaalirahaston kehittämissuohjelman 2007-2013 "Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoalan kolmas sektori hyvinvointipalvelujen tarjoajana" -pilottihankkeita on käynnissä Suomessa. Hankkeiden tavoitteena on synnyttää uudenlaisia tuotteita ja malleja hyvinvointipalvelujen järjestämiseksi. Alkusuksysta käynnistyneistä neljästä pilottihankkeesta kolme on liikunta-alan hanketta ja yksi nuoriso- ja kulttuurialan alan hanke. Hyvinvointipalveluiden tuottaminen edellyttää seuralta tai yhdistykseltä ammattitaitoa ja kykyä pitkäjänteiseen tekemiseen. Hanketuki mahdollistaa päätoimisten työntekijöiden palkkaamisen seuroihin ja muihin paikallisyhdistyksiin asteittain pienenevällä palkkatuella. Hankkeiden avulla pyritään luomaan ja kehittämään toimivia kumppanuuksia ja pysyviä yhteistyömuotoja, jotka jatkuvat myös hankkeen jälkeen. Tavoitteena on, että palkatut työntekijät voivat jatkaa seuroissa vakituisina työntekijöinä ilman työllistämiseen liittyviä tukia.

2.2.2 VIR RAT LIIKUNTAYMPÄRISTÖNÄ

2.2.1 Väestöennuste

Virtain kaupungin visiossa 2015 todetaan, että kaupunki järjestää asiakaslähtöiset hyvinvointipalvelut kustannustehokkaasti. Hyvinvoinnin tai terveyden edistäminen näkyy terveyslautakunnan ja sivistyslautakunnan talousarvioiteissa vuoden 2008 osalta.

Virtain kaupungin väkimäärä 2009 oli 7.616. Kaupungin alueella asuvan väestön määrä on vuosittain alentunut vajaalla 80:llä. Tilastokeskuksen ennustuksen mukaan väestön väheneminen hidastuu ja muuttoliike kääntyy vuodesta 2015 positiiviseksi. Kunnallisten palveluiden suunnittelussa on olennaista, että 0-6-vuotiaiden määrä pysyy lähes nykyisellään, mutta kouluikäisten määrä vähenee vuoteen 2025 ennusteen mukaan 237 hengellä. Vastaavasti yli 65-vuotiaiden määrä lisääntyy 480 hengellä.

KUVIO 1. Virtain kaupungin väestöennuste ikäjakaumittain prosentteina esitetynä.

2.2.2 Liikuntapaikat

- Liikuntahalli
- Yläasteen sali
- Rantatien koulun sali
- Liikuntahalli
- Keskuskenttä
- Tapiolan kenttä
- Killinkosken kenttä
- Kotalan kenttä
- Tenniskenttä (3kpl)
- Baech-volleykenttä (2kpl)
- Rantatien koulun kenttä
- Liedenpohjan, Vaskiveden, Kotalan, Kurjenkylän koulujen hiekkakentät
- Urheilukeskus
- Rantatien koulu
- Pukkivuoren maasto, valaistu 8 km
- Killinkoski valaistu 2,5km
- Kalevin kierros
- Jäähdyksen lenkki
- Pirkan taival
- Kaleton
- Vaskivesi
- Killinkoski
- Vaskuu
- Kaleton

2.3 LIIKUNTAPALVELUIDEN NYKYTILA

2.3.1 Hallinto ja talous

Virtain kaupungin liikuntapalvelut ovat osa sivistystointa. Kunnallisesta päätöksenteosta vastaa sivistyslautakunta. Liikuntapalveluiden vastuuhenkilönä on liikuntasihteeri. Lisäksi liikuntatoimen henkilökuntaan kuuluu 3 kentänhoitajaa, hallimestari ja vahtimestari. Tämän lisäksi liikuntahallilla on talviaikana tunti-työntekijä ja samoin kesällä urheilukentällä.

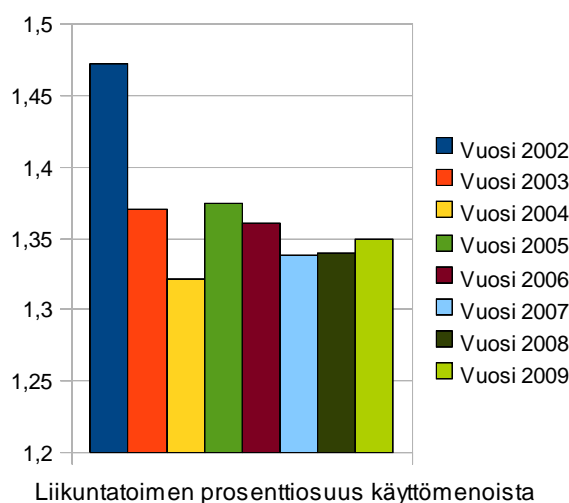
17.12.2007 Virtain kaupunginvaltuuston päätöksen mukaan liikunta- ja nuorisotoimi yhdistyivät liikunta- ja nuorisotoimen tulosityksiköksi, jonka esimiehenä toimii liikuntasihteeri.

Vuonna 2009 liikuntatoimen käyttömenot olivat 605 000 euroa, mikä on 1,35% kaupungin koko käyttömenoista. Kunta maksoi seuroille kohde- ja perusavustusta 30 000 euroa ja stipendejä ansioituneille urheilijoille 3 300 euroa.

	Vuosi 2002	Vuosi 2003	Vuosi 2004	Vuosi 2005	Vuosi 2006	Vuosi 2007	Vuosi 2008	Vuosi 2009
Liikuntatoimi	502652,26	494005	495325,97	535827,88	544635,38	558824,92	595631,02	604577,1
Kaupunki	34146492	36050682	37464027	38964159	40035982	41749352	44079686	44804192
Prosentti	1,47	1,37	1,32	1,38	1,36	1,34	1,35	1,35

TAULUKKO 1. Liikuntatoimen ja kaupungin käyttömenot 2002-2009

KUVIO 2. Liikuntatoimen käyttömenot suhteessa kaupungin käyttömenoihin prosentteina esitettynä.

2.3.2 Kaupungin liikuntapaikkojen rakentaminen ja kunnossapito

Kaupungin tekninen toimi ja tilapalvelu huolehtivat sisäliikuntapaikkojen rakentamisesta ja kunnossapidosta. Liikuntatoimi on tiloissa vuokralaisena. Kaupungin liikuntatoimen työntekijät vastaavat ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidosta ja osittain myös rakentamisesta.

Liikuntatoimen työntekijät huolehtivat:

- urheilukeskuksen ja keskustan ulkoliikuntapaikkojen kunnossapidosta ympäri vuoden
- sivukylien kenttien kunnossapidosta kesällä
- luontopolkujen ja retkeilyreittien huollosta
- jäähallin hoito lukuun ottamatta rakennusta ja jäähdytyskoneistoa
- Pukkivuoren laskettelurinteen kunnostus ma-pe.
- latujen ajo Pukkivuori, Kalevin kierros, Jäähdyslenkki ja Suonijärvenlenkki.
- liikuntahallin järjestys, asiakaspalvelu ja huoltotyöt

Lisäksi liikuntatoimi ostaa palveluja yksityisiltä ja muilta kaupungin osastoilta seuraavasti:

- siivous urheilukeskuksen huoltorakennus, jäähalli tilapalvelulta
- liikuntahallin vuokraus tilapalvelulta
- sivukylien latujen ja kaukaloidenhoito
- rantatien kentän jäädytys ympäristöosastolta

Viime vuosina ei ole liikuntapaikkojen osalta tullut mitään suuria investointeja. 2008-2009 vuoden aikana on rakennettu urheilukeskukseen kivituhkapintainen kenttä sekä 2009-2010 jousiammuntarata.

Vanhoja liikuntapaikkoja on kunnostettu ja ylläpidetty hyvin.

2.3.3 Kunnalliset liikuntapalvelut ja -tapahtumat

Liikuntatoimella ei ole ohjattuja liikuntaryhmiä. Liikuntatoimi on mukana Virtain Kuntokiepissä, jossa muina järjestäjinä toimivat Virtain Urheilijat, Virtain-Ruoveden Suunnistajat, Virtain Vaeltajat ja VV-hanke. Lisäksi liikuntatoimi on järjestämässä koulujen kisoja. Kaupunginmestaruuskisat on järjestetty mm. hiihdossa, yleisurheilussa, kaukalopallossa ja lentopallossa. Kesäisin järjestetään lasten uimakoulut. Liikuntatoimi järjestää syys- ja kevätkaudella kuljetuksia Alavuden Kunto-Lutraan, osallitujamäärät taulukossa. Vuonna 2007 kuljetuksia järjestettiin 40, vuodesta 2008 lähtien niitä on järjestetty vuosittain 20. Kuljetukset maksavat vuosittain n. 6000 euroa. Puulaakiturnauksia järjestetään vaihtelevasti eri lajeissa mm. lentopallossa ja kaukalopallossa.

	Vuosi 2007	Vuosi 2008	Vuosi 2009
Uimakoulut	93	86	82
Kunto-Lutra	1454	924	568
Kunto-Kieppi	228	189	478

Taulukko 2. Uimakouluihin, Kunto-Lutran kuljetuksiin ja Kunto-Kieppiin osallistuiden määrät 2007-09.

2.3.4 Muiden tahojen järjestämät liikuntaryhmät

Terveyskeskuksen fysioterapia järjestää allasryhmiä pre- ja postoperatiivisille lonkka- ja polvipotilaille. Vuosittain ryhmiä on 11, joista jokainen kokoontui 8 kertaa ja ryhmäkoko oli 8 henkilöä. Lisäksi toteutettiin kokeiluluontoisena yksi tasapainoryhmä.

Ainala järjestää +70-vuotiaiden kuntosalikursseja sekä tasapainokouluja. Ainalan ryhmissä liikkuu vuosittain 150 henkilöä.

Virtaa Virtolaisiin, VV- hanke, on Virtain Urheilijat ry:n Kunnossa Kaiken Ikää kampanjan hanke. Se järjestää liikuntaryhmiä lähinnä työikäisille. Vuoden 2007 aikana toimi 15 ryhmää, joissa keväällä kurssilaisia oli 31 henkilöä, kesällä 38 henkilöä ja syksyllä 62 henkilöä. Liikuntaryhmien kerrat vaihtelivat 12-19 keran välillä. Kesällä oli neljä kertaa kahden tunnin kurssi, joille osallistui 12 henkilöä. Vuodesta 2008 lähtien ryhmiä on ollut 5-6 syksyisin ja keväisin ja niissä on liikkunut n. 80-100 kurssilaista.

Vanhainkoti/vanhustyö

Kuntohoitaja järjestää osastoilla ja päiväsairaalan asiakkaille jumppaa. Ei säännöllisiä jumpparyhmiä.

Kansalaisopisto

Kansalasiopistossa on liikuntaryhmiä työkäisille, eläkeläisille sekä erityisryhmille. Ryhmät toimivat sekä keskustan alueella että sivukylillä. Lukukausittain kansalaisopistossa pyörii 42-44 liikuntaryhmää.

Kevät -07	Syksy -08	Kevät -08
535	478	453

Taulukko 3. Kansalaisopiston liikuntakursseille osallistuneiden määrät 2007-08.

Lisäksi monet muut järjestöt järjestävät liikunnallista toimintaa oman muun aatteellisen tai muun toiminnan ohessa.

2.3.5 Seuratoiminta

Virroilla toimivat liikuntajärjestöt tai muut liikuntaa järjestävät yhdistykset, jotka ovat hakeneet kunnan liikuntatoimen perus- ja/tai kohdeavustusta vuonna 2007. Lisäksi kaupunki jakaa stipendejä joko virtolaisille tai virtolaista seuraa edustaville vähintään SM tason urheilijoille. Perus- ja kohdeavustusten jako-ohje liitteenä.

- ratsastus
- Yleisurheilu, hiihto, aikido, pesäpallo, lentopallo, veteraanit
- Salibandy, lasten liikunta
- lentopallo
- Salibandy, lentopallo
- Lentopallo, salibandy
- lentopallo
- jääkiekko
- suunnistus

2.3.6 Kunta- ja seutuyhteistyö

Pirkanmaan virkistysalueyhdistykseen, jossa Virrat on, kuuluu 18 kuntaa. Virtain retkeilyreitistöistä suurin osa kulkee Pirkan Taivalta. Pirkan Taival kulkee 11 kunnan alueella. Virtain alueella reittiä kunnostetaan ja ylläpidetään kaupungin toimesta. Pirkanmaan maastopoolireitti on tehnyt moottorikelkkailun ja retkeilyreitistöjen pelastuskoodijärjestelmää Kihniön, Ruoveden, Kurun ja Virtain alueelle. Alavuden kanssa on yhteistyötä uimahallin käytössä. Liikuntatoimi järjestää sinne kuljetuksia ja kansalaisopisto uimakouluja.

2.3.7 Yhteistyö muiden hallintokuntien kanssa

Liikuntapaikkarakentamisen suhteen yhteistyötä tehdään teknisen toimen kanssa, joka kaupungin hallintosäännön mukaan vastaa kaupungin rakentamisesta. Liikuntahalli on tilapalvelun hallinnassa. Saumaton yhteistyö tilapalvelun ja liikuntatoimen henkilöstön kesken on talon toiminnan kannalta tärkeää. Ympäristöosasto/tekninen toimi vastaa lähiliikuntapaikoista ja mm. Ranta-

tien koulun luistinradan jäädyttämisestä. Ympäristöosaston kanssa tehtävä yhteistyö retkeily- ja vaellusreittien ylläpidossa, merkinnöissä ja markkinoinnissa on luontevaa ja helppoa. Yksi työntekijöistä on sekä liikuntatoimen että ympäristöosaston työntekijänä. Koulut ja päiväkodit käyttävät pääsääntöisesti liikuntahallia sisäliikuntatilanaan. Koulujen kanssa järjestetään yhteistyössä alasteikäisten kisoja. Koululiikuntaliiton kansallisiin tapahtumiin ja järjestöjen kouluille suunnattuihin tapahtumiin ja kampanjoihin osallistutaan satunnaisesti paikallisten järjestöjenkin aktiivisuuden mukaan. Sosiaalitoimen kanssa yhteistyötä on viritetty, mutta mitään pysyviä yhteistyökuvioita ei ole. Terveystieteiden ja vanhustyön osalta on perustettu terveysliikuntatyöryhmä v. 2008 lopussa, johon kuuluu tällä hetkellä liikuntasihteerin lisäksi vanhustyön johtaja ja terveydenhuollon fysioterapeutteja.

2.3.8 Tiedotus ja markkinointi

Liikuntatoimen nettisivut on uudistettu kesän 2008 aikana. Aikaisemmin nettisivuilta on löytynyt heikosti tietoa liikuntapaikoista ja liikuntatoimeen liittyvistä tapahtumista. Nettisivujen myötä tiedottamista pyritään tehostamaan. Lisäksi kaikki liikuntatoimen lomakkeet on uudistettu ja liikuntajärjestöistä on tehty sähköpostilista liikuntatoimen tiedottamisen parantamiseksi. Tulovirrat.fi sivuilta löytyy myös hyvin tietoa liikuntatoimesta. Nettisivujen lisäksi liikuntatoimi tiedottaa paikallislehdessä. Markkinointia liikuntatoimen palveluista ei ole juuri ol- lenkaan tällä hetkellä.

3 NUORISOTOIMI

3.1 Nuorisotyö kunnan peruspalveluna

Kunnallinen nuorisotyö on lakisääteinen peruspalvelu, jonka "tarkoituksena on tukea nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja" (nuorisolaki 27.1.2006/72). Laissa mainitut tehtävät vaativat kunnan kaikkien hallintokuntien yhteistyötä ja nuorten huomioimista toiminnassaan.

3.1.1 Lain määritelmiä (2 §)

- 1) nuori on alle 29-vuotias
 - jaot lasten ja nuorten iästä vaihtelevat eri lainsäädännöllisissä määritelmissä
 - nuorisotyölain jakoa tarvitaan erityisesti valtakunnallisten järjestöjen avustuskelpoisuuden määrittelyssä

- 2) aktiivinen kansalaisuus
 - harrastamista, osallistumista
 - yhteisön jäsenyyttä

- 3) sosiaalinen vahvistaminen
 - keskittyy syrjäytymisen riskiryhmässä oleviin nuoriin
 - tavoitteena saada nuori yhteisölliseen toimintaan aktiiviseksi kansalaiseksi

- 4) nuorisotyö
 - nuorten oman ajan käytön aktivointia
 - nuorten sosiaalista vahvistamista
 - nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemista
 - sukupolvien välistä vuorovaikutusta

- 5) nuorisopolitiikka
 - nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

Lain 3 § koskee kuntien nuorisotyötä ja -politiikkaa. Lain mukaan kunnan nuorisotyöhön ja -politiikkaan kuuluvat " nuorten kasvatuksellinen ohjaus, toimintatilat ja harrastusmahdollisuudet, tieto- ja neuvontapalvelut, nuorisoyhdistyksien ja muiden nuorisoryhmien tuki, liikunnallinen, kulttuurinen, kansainvälinen ja monikulttuurinen nuorisotoiminta, nuorten ympäristökasvatus sekä tarvittaessa nuorten työpajapalvelut tai muut paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivat toimintamuodot." (nuorisolaki 72/2006, 3.luku, 7§)

Uudessa laissa mainitaan erikseen (8 §) Nuorten osallistuminen ja kuuleminen. Pykälän mukaan nuoria on mm. kuultava heitä koskevissa asioissa ja heille on järjestettävä mahdollisuus osallistua nuorisotyötä ja politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Eräs kanava on Virroillakin 2002 alusta toiminut nuorisovaltuusto. Mahdollisuus osallistua eri hallintokuntien kokouksiin lisää nuorten osallistumista ja vaikuttamista.

3.1.2 Kustannushyöty toiminnasta

Pääministeri Matti Vanhasen II:n hallituksen linjauksessa painotetaan nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä. Vuonna 2005 lastensuojelun kustannukset olivat 405 miljoonaa euroa ja ovat edelleen noususuunnassa. Yhden nuoren kustannukset/vuosi ovat noin 100 000 euroa ilman erityispalveluita. Erityispalvelut nostavat kustannuksia vielä entisestään. Erityispalvelut liittyvät lähinnä varhaiskasvatukseen, lastensuojeluun, oppilas- ja opiskelijahuoltoon sekä oppimisvaikeuksien tunnistamiseen. Myös terveydenhuollon parissa ilmenee eroavaisuuksia valtakunnallisesti. Huumeita käyttävän yhden nuoren vuosittaiset kustannukset ovat jopa yli 140 000/vuosi.

Nuorisotyö on harrastusmahdollisuuksien ja tapahtumien järjestämisen ohella ennaltaehkäisevää työtä nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Yksi sijoitettu lapsi/nuori Virroilla maksaa kaupungille vuodessa n. 110 000 euroa eli suurin piirtein saman, mikä Virroilla on nuorisotoimen budjetti vuodessa. Estämällä yhdenkin nuoren syrjäytyminen saadaan huomattavia säästöjä sosiaalitoimen menoissa. Korjaavat toimenpiteet ovat aina huomattavasti kalliimpia kuin ennalta ehkäisy. Ennalta ehkäisevän toiminnan vaikutusta on erittäin vaikea ilmoittaa suoranaishina lukuina. Tilannetta voidaan kuitenkin seurata esim. tarkkailemalla tilastollisesti lasten huostaanottojen yms. määrää vuosittain.

3.2 Nuorisotoimen nykyorganisaatio ja asema sivistystoimessa Virroilla

Kaupunginvaltuuston 17.12.2007 tekemän päätöksen mukaisesti on nuorisotoimi ja liikuntatoimi yhdistetty yhdeksi tulosalueeksi, jonka vastuuhenkilönä toimii liikuntasihteeri. Nuorisotoimella on edelleen yksi kokoaikainen työntekijä, nuorisosihteeri. Määrärahojen puitteissa on mahdollista palkata tuntipalkkaisia ohjaajia mm. nuorten avoimen toiminnan iltoihin.

Nuorisosihteerin tehtäviin kuuluu mm:

- nuorten erilaisten tapahtumien, leirien yms. suunnittelu, organisointi ja toteutus sekä jälkityöt
- nuorten avoimen toiminnan organisointi ja tarvittaessa ohjaus
- nuorten (15-17-vuotiaiden) työllisyysleirien organisointi
- nuorisotoimen hallinnolliset tehtävät
- nuorisovaltuuston toiminnan ohjaus ja tukeminen sekä tarvittaessa käytännön toimintaan osallistuminen
- nuorisoyhdistysten tukeminen (avustukset, toimitilat, koulutus jne.)
- yhteistyö eri hallintokuntien ja naapurikuntien ym. kanssa.

Yhteistyötoiminnassa tehtäviin kuuluu kaikki Virtain nuorisotoimen osalta suoritettavat tehtävät.

Tapahtumat vaihtelevat tarjonnan, tarpeiden ja erityisesti määrärahojen mukaan.

3.3. Nuorisotoimen talouden kehitys

Nuorisotoimen määrärahat ovat olleet n. 0,3 % kaupungin käyttömenoista vuodesta 2000 lähtien (ja jo 1990-luvulla). 2006 määrärahat ovat vähentyneet en-

tisestään ja vuonna 2008 nuorisotoimen osuus käyttömenoista oli 0,22%. Määrärahojen pieneneminen, kun kustannukset nousevat, vaikuttaa välittömästi toiminnan määrään.

	Vuosi 2002	Vuosi 2003	Vuosi 2004	Vuosi 2005	Vuosi 2006	Vuosi 2007	Vuosi 2008	Vuosi 2009
Nuorisotoimi	88245,03	89509,31	101431,78	82812,67	83662,14	96060,02	102190,53	97550,15
Kaupunki	34146492	36050682	37464027	38964159	40035982	41749352	44079686	44804192
Prosentti	0,26	0,25	0,27	0,21	0,21	0,23	0,23	0,22

TAULUKKO 4. Nuorisotoimen ja kaupungin käyttömenot 2002-2009

Nuorten hyvinvoinnin kannalta heidän kanssaan työskentelevien aikuisten merkitys on kuitenkin suurempi kuin rahojen määrä. Erittäin tärkeää on säilyttää mm. mahdollisuus avoimen toiminnan iltaohjaajan palkkaukseen (n. 5000 e/vuosi). Nuorten kanssa toimivien tulee olla motivoituneita työhönsä ja aidosti kiinnostuneita nuorista ja heidän hyvinvoinnistaan.

3.4 Nuorisotoimen hallinnassa olevat tilat

Nuorisotoimen hallinnassa olevat nuorten käytössä olevat tilat ovat kaupungintalon nuorisotilat, Sampolan soittokämppä (bänditoiminta) sekä Torisevan Tarpojien kokoontumistila Vanhalla sairaalalla. Lisäksi nuorisotoimi osallistuu kaupunginhallituksen tekemän päätöksen mukaisesti Virtain 4H-yhdistys ry:n toimitilojen (4H-tila) vuokra- ym. kuluihin.

3.5 Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto perustettiin Virroille vuonna 2001. Ensimmäinen valtuusto aloitti kaksivuotisen toimikautensa 1.1.2002. Nuorisovaltuuston tarkoituksena on mm. tutustuttaa nuoret kunnalliseen päätöksentekoon. Lain mukaan nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa ja nuorisovaltuusto on oivallinen kanava tähän tarkoitukseen. Mahdollisuus osallistua eri hallintokuntien kokouksiin tuo nuorille tietämystä, miten kunta toimii ja antaa samalla mahdollisuuden tuoda äänensä kuuluville. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että nuorisovaltuuston jäsenillä on todellinen mahdollisuus osallistua kokouksiin ja tuoda oma kantansa esille. Kokouksiin osallistumisen lisäksi nuoret järjestävät tapahtumia kaikille nuorille. Suunnittelu ja järjestelyt ovat suurelta osin nuorten vastuulla nuorisosihteerin opastuksella.

3.6 Nuorisotoimen yhteistyötahot

Nuorisotoimi tekee tiivistä yhteistyötä virtolaisten nuorisoyhdistysten kanssa mm. koulutus- ja leiritoiminnan sekä erilaisten tapahtumien merkeissä. Nuorisolain hengen mukaisesti kunnan/kaupungin tehtävänä on tukea nuorisojärjes-

töjen toimintaa. Taloudellinen tuki ja toimintatilojen osoittaminen järjestöille on erittäin tärkeää lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksien monipuolisuuden ja jatkuvuuden kannalta.

Nuorisokeskus Marttisen kanssa yhteistyötä tehdään leirien, erilaisten kurssien ja tapahtumien merkeissä. Ns. "Marttisen kokeilun" peruja on myös pienimuotoinen työntekijävaihto eli nuorisosihteeri on ollut tarvittaessa apuna Nuorisokeskus Marttisen toiminnoissa.

Yhteistyö sosiaalitoimen kanssa on pääasiallisesti toiminnan/tapahtumien järjestämistä päiväkotikäisille lapsille ja nuorille. Lastensuojelulain mukaan mm. nuorisotoimen työntekijät (kuten kaikki kuntalaiset) ovat velvollisia ilmoittamaan sosiaalitoimen työntekijöille havaitsemistaan lasten ja nuorten turvalliseen elämiseen liittyvistä epäkohdista (esim. nuoren huomattava päihteiden käyttö). Yhteistyötä ongelmaisten nuorten kanssa pyritään lisäämään resurssien sallimissa puitteissa.

Koulut ovat tärkeä yhteistyökumppani nuorisotoimelle, sillä nuoret viettävät suuren osan ajastaan koulussa, ja opettajilla on tuntumaa oppilaisiinsa. Nuorisotoimi on tarjonnut koululaisille mahdollisuuksia erilaiseen kulttuuritarjontaan (teatteriesityksiä, musiikkiesityksiä jne.) sekä mm. opintomatkoja messuille, joissa esitellään koulutus- ja ammatinvalintamahdollisuuksia sekä tietoa eri yrityksistä.

Sivistystoimen sisäistä yhteistyötä on ollut kirjaston ja kulttuuritoimen kanssa erilaisten tapahtumien merkeissä.

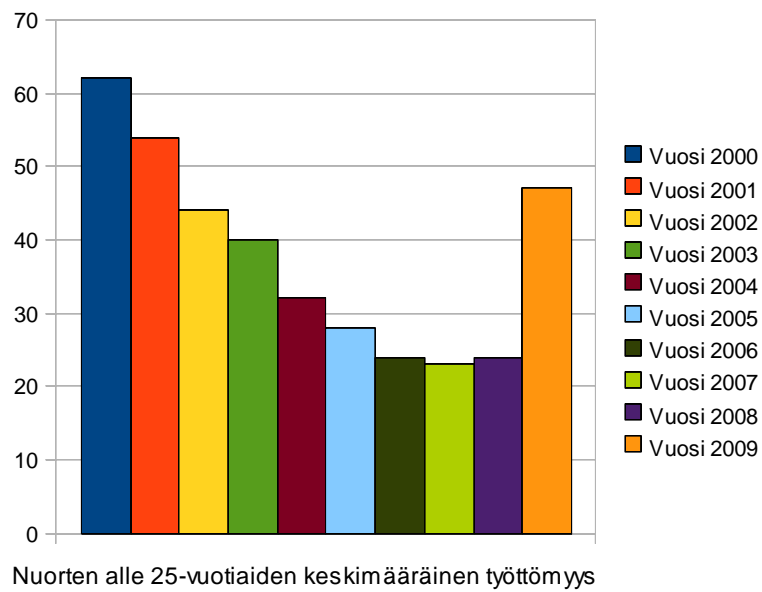
Muiden hallintokuntien kanssa yhteistyö on lähinnä tapauskohtaista (esim. Vihreät Viikot ympäristölautakunnan ja muiden tapahtumaan osallistuneiden tahojen kanssa). Valtakunnallisesti painotetaan enenemässä määrin monitahoisen ja poikkihallinnollisen yhteistyön merkitystä lapsia ja nuoria koskevissa asioissa (laki valmisteilla).

Isompia tapahtumia, kuten konsertteja, Lapin hiihtolomamatka yms., järjestetään yhteistyössä naapurikuntien kanssa. Yhteistyöllä on mahdollista saada nimekkäämpiä esiintyjä seutukunnalle. Leiri- ja kurssitoiminta on myös eräs yhteistyömuoto naapureiden kanssa.

3.7 Nuorten työllisyys

Virtolaisten nuorten työllisyystilanne on selvästi parantunut vuosi vuodelta. Esimerkiksi vuonna 1993 nuoria (alle 25-vuotiaita) oli työttömänä yli 200. Vuodesta 1995 nuorten työllisyystilanne alkoi parantua. Eräs vaikuttava tekijä oli vuonna 1995 ESR-rahoituksen turvin perustettu Nuorten työpajatoiminta (nykyään Karhun Askel-paja). Pajatoiminta oli yksi nuorisotoimen osa-alue vuoden 2002 alkuun saakka. Nuoria (alle 25 v.) on 2000-luvun alusta lähtien ollut työttömänä keskimäärin alle 50 ja aleneva suuntaus on jatkunut edelleen. Vielä alkuvuonna 2008 nuoria työttömiä oli kuukausittain keskimäärin n. 10-15. Taantumien myötä myös nuorisotyöttömyys on lisääntynyt (2009 loppupuolella n. 40-50 työttömää alle 25 vuotiasta nuorta/kuukausi).

KUVIO 3. Nuorten alle 25 vuotiaiden keskimääräinen työttömyys Virroilla

3.8 Nuorten asuminen

Suurin osa alle 20-vuotiaista nuorista asuu edelleen kotona, mikäli opiskelevat tai käyvät työssä Virroilla. Asuntoa tarvitsevat nuoret ovat yleensä saaneet asunnon melko lyhyellä jonotusajalla, joten tilanne Virroilla on hyvä.

4. PAINOPISTEALUEET JA KEHITTÄMISTAVOITTEET

4.1 Yhteistyön tiivistäminen eri hallintokuntien kanssa

Hallintokuntien välisen yhteistyön ja siten laaja-alaisemman kehittämisen mahdollistuminen on ensiarvoisen tärkeää voimakkaasti vapaaehtois-toimintaan ja järjestötoimintaan perustavalla hallinnon alalla. Sekä liikunnan- että nuoristoimen kenttä on hyvin monitahoinen. Molempia asioita voidaan edistää useilla toimenpiteillä. Kuntastrategia edellyttää jokaista hallintokuntaa edistämään kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä. Kuten edellä on tullut esille, se edellyttää koko elämänkaaren ajan jatkuvia kuntapalveluja. Ihmisen elämänkaaren aikana painottuvat eri hallinnon sektorit eri tavoin riippuen myös yksilön elämänculusta. Riippumatta siitä mikä sektori yksilön elämänculussa painottuu, tulisi hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen pysyä kunnan palveluis- sa esillä voimakkaasti. Kunnallisten palveluiden tarjoaminen etenkin nuorille on tärkeää, koska taloudellinen tilanne ei useinkaan mahdollista palveluiden os- tamista yksityissektorilta.

4.1.1 Liikuntatoimen ja muiden hallintokuntien yhteistyö

Hallintokuntien välisen yhteistyön parantamiseksi terveysliikunnan kehittämi- sessä on liikuntatoimi kutsunut koolle terveysliikuntaryhmän. Terveysliikunnan työryhmän tarkempi toimenkuvaus on myöhemmin.

Muun sivistystoimen kanssa yhteistyö on luontevaa, mutta ehkä liiankin lähei- sen ja arkipäiväisen suhteen takia yhteistyön kehittäminen unohtuu. Lasten varhaiskasvatuksessa sekä koulu- ja oppilaitosympäristöissä pyritään lisää- mään fyysistä aktiivisuutta. Koulujen ja päiväkotien lähiliikuntapaikkoja kehitet- tään siten, että se aktivoi liikkumaan. Etsitään mahdollisuuksia tukea omaeh- toista liikuntaa ns. kaveriporukkaliikuntaa, joka erityisesti nuorille olisi tärkeää. Tarjotaan koulutusta opettajille ja lasten sekä nuorten kanssa toimivien yksi- köiden henkilöstölle liikuntatoimen tai paikallisten yhdistysten toimesta sekä Hämeen liikunnan ja urheilun kanssa. Tiedottamista koulutuksista tehostetaan. Pyritään tiivistämään koulujen ja paikallisten yhdistysten yhteistyötä. Urheilu- seuroja kannustetaan järjestämään mm. liikuntapäiviä ja tapahtumia oppilaille. Kehitetään liikuntatoimen avustusjärjestelmää siten, että se kannustaa urheilu- seuroja yhteistyöhön koulujen, päiväkotien ja iltapäiväkerhojen kanssa. Em. toimilla tuetaan kouluja Koululiikunta- neuvottelukunnan jättämän koululiikun- nan kehittämisen toimenpidesuunnitelman (2006) toteuttamisessa. Kulttuuri- toimen kanssa järjestetään ”poikkitaiteellisia” yleisötapahtumia yhteistyössä. Näillä toimenpiteillä pyritään vähentämään yleistä vastakkainasettelua kulttuuri – liikunta. Tapahtumat luovat yleistä sekä fyysistä että psyykkistä hyvinvointia.

Teknisen toimen ja ympäristötoimen kanssa kehitetään erityisesti lähiliikunta- paikkojen rakentamista ja ylläpitoa. Liikuntatoimi sekä tekninen toimi yhteis- työssä suunnittelee toimivia, helposti saavutettavia lähiliikuntapaikkoja lapsille,

nuorille sekä vanhuksille. Kevyenliikenteen suunnittelussa pyritään löytämään ratkaisuja, jotka kannustavat liikkumaan jalkaisin ja pyörällä. Koko kaupunkisuunnittelussa pyritään kaavoituksella miettimään pitkälle tulevaisuuteen myös liikuntamahdollisuudet sekä varsinaisten liikuntapaikkojen että lähiliikuntapaikkojen suhteen. Kaupunkisuunnittelussa nämä asiat jo otetaan huomioon, mutta liikuntatoimi on vielä voimakkaammin suunnittelussa mukana. Kaupunkia kehitettäessä ja markkinoitaessa tuodaan esille kaupunkisuunnittelussa huomioidut ihmisten viihtyvyyttä ja hyvinvointia lisäävät seikat. Tällöin myös kaupungin liikuntapalvelut saivat lisää itseisarvoa. Liikuntapaikkojen rakentaminen yksilöllisiä liikuntatottumuksia palvelevaksi on nykyisen liikuntakulttuurin haasteita. Tämä ei tarkoita sitä, että liikuntapaikkoja pitäisi löytyä useille eri lajeille, vaan että ihmiset voisivat nauttia omaehtoisesta liikunnasta mm. erilaisissa ympäristöissä oman perheen tai ystävien seurassa.

Sosiaalitoimen kanssa yhteistyötä lisätään siten, että erityistoimia vaativat ryhmät tavoitetaan. Neuvontaa, opastusta ja tukea liikuntaan sekä sen hyvinvointia edistävää tiedotusta lisätään myös ryhmille, jotka ovat jääneet esim. työ- ja opiskeluelämän ulkopuolelle. Kehitetään kaikille avoimia liikuntapalveluja, joihin osallistumisessa on matala kynnys. Erilaiset ns. sosiaaliset järjestöt ovat tässä työssä tärkeässä asemassa. Päiväkotihenkilökunnalle ja perhepäivähoitajille tarjotaan lasten liikuttamiseen liittyvää koulutusta. Erilaisia virikekoulutuksia, joiden ansiosta työntekijät oppivat löytämään jatkuvaa ja leikinomaista terveyttä edistävää liikuntaa lapsille jokapäiväisessä elämässä.

Terveystoimen kanssa tehtävää yhteistyötä koordinoi terveyslääkäriryhmä. Äitiysneuvolan työntekijöistä aina vanhainkodin hoitajiin kannustetaan koulutuksella ja lisätään siten henkilöstön tietoisuutta liikunnan vaikutuksista hyvinvointiin. Näin työntekijöiden asemaa tiedon jakajana terveyttä edistävästä liikunnasta ja perheitten liikunnallisten elämäntapojen edistäjänä vahvistetaan. Liikuntatoimen vastuu terveystoimen jatkuvan kasvun hidastamisessa on pyrkiä terveyttä edistävän liikunnan lisäämiseen asennekasvatuksella markkinoinnin ja projektien keinoin. Kuten em. terveydenhuoltohenkilökunnan suora kehoitus lisätä liikunnan määrää, on kustannustehokkain tapa hoitaa potilaita, joille liikunta on hyvä hoitomuoto.

4.1.2 Nuorisotoimen ja muiden hallintokuntien yhteistyö

Nuorisokeskus Marttisen kanssa pyritään yhteistyötä tiivistämään entisestään. Tärkeimpänä haasteena voisi olla saada virtolaiset nuoret harrastamaan Marttisen alueelle ja tuoda esille Marttisen hienot mahdollisuudet myös virtolaisille ja virtolaisille yhdistyksille. Yhteistyötä voidaan harjoittaa lähinnä leiritoiminnan ja erilaisten koulutus- ja muiden tapahtumien järjestämisessä.

Sosiaalitoimi valmistelee lasten ja nuorten hyvinvointipoliittista ohjelmaa. Nuorisotoimi on ohjelman teossa mukana. Sitä kautta yhteistyön tiivistäminen yhteisistä lähtökohdista on luontevaa.

Koulujen kanssa tehtävä yhteistyö pyritään pitämään ennallaan. Koulut ovat ensiarvoisen tärkeä tiedottamisen kanava nuorisotoimelle.

Kirjaston ja kulttuuritoimen kanssa tehtävä yhteistyö on mahdollistanut monien

kulttuurielämyksien saamisen lapsille ja nuorille. Taloudellisessa mielessä yhteistyö on erittäin toivottavaa. Lisäksi pyritään tehostamaan nuorten kulttuurista harrastustoimintaa kirjaston ja kulttuuritoimen kanssa tehtävällä yhteistyöllä ja niiden sektoreiden verkostoilla.

Yhteistyötä muidenkin hallintokuntien, kuten terveystoimi, ympäristö- ja tekninen toimi, TE keskus jne. kanssa kehitetään.

4.2 Tiedotuksen kehittäminen

Nettisivujen kehittäminen jatkuu. Nettisivujen tarkoituksena on tiedottaa koko kaupungin liikunta- ja nuorisotoiminnasta. Nuorisotoimi tiedottaa kaupungin nettisivujen lisäksi matkaeväät.fi - sivustolla, joka on alueellinen sivusto yhdessä Mänttä-Vilppulan, Ruoveden ja Juupajoen kanssa. Matkaeväät on Nuorisokeskus Marttisen hallinnoima projekti.

Nuorisotilaan on perustettu nuorisotiedotuspiste, jossa on tietokoneen ja nettiyhteyksien lisäksi tietoa nuorten elämään ja tulevaisuuteen liittyvistä asioista. Nuorisotiedotuspiste sijaitsee nuoriso- ja liikuntatoimiston läheisyydessä, jolloin virka-aikana on mahdollista saada opastusta myös viranhaltijoilta. Tulevaisuudessa pyritään saamaan tila, jossa nuoret voivat valvotusti käyttää nuorisotiedotuspistettä.

Järjestöjen kanssa pidetään järjestö/yhteistyötaho-foorumeja. Foorumien kokoonkutsujana on kaupungin liikunta- ja nuorisotoimi. Foorumien tarkoitus on lisätä yhteistyötä ja avoimuutta kaupungin, järjestöjen ja muiden yhteistyötahojen välillä. Foorumeissa mietitään mm. valtakunnallisten ja alueellisten kampanjoiden toteutusta ja yhteisten tiedotuskanavien luomista. Tällaisia ovat mm. liikunta- ja harrastuskalenterit. Lisäksi lajista riippumattomien liikuntaryhmien, kuten lasten ja nuorten harrasteliikunnan sekä terveystoiminnan, koordinoimista eri järjestöjen yhteisiksi ryhmiksi kehitetään.

Liikuntapaikkatietojärjestelmän luominen antaa kattavan paikkatietorekisterin, joka toimii palveluna sekä eri hallintokuntien tietopankkina mm. kohteiden vuokrasopimuksista, kunnossapidosta ja huollosta. Kuntalaisille ja matkailijoille se antaa hyvän kokonaiskuvan Virtain liikuntamahdollisuuksista.

Liikunta- ja nuorisotoimen harrastuskalenterin kokoaminen vuosittain helpottaa koko järjestökentän tiedotusta. Niihin kootaan tiedot liikunta- ja nuorisotoimen koordinoimana.

Hallintokuntiin ja niiden eri työyhteisöihin nimetään liikuntavastaavat, jotka huolehtivat liikunnan edistämiseen liittyvien asioiden tiedottamisesta henkilökunnalle ja kuntalaisille.

4.3 Liikuntatoimen palvelut

4.3.1 Terveystoiminnan kehittäminen

Terveystoiminnan kehittämiseen on perustettu työryhmä, jonka tarkoituksena on selvittää ja kartoittaa Virtain nykytilaa terveystoiminnan osalta. Tarkoituksena on

luoda koordinoitu järjestelmä terveysliikuntaan, tuoda esiin terveysliikunnan hyötyjä ja pyrkiä edistämään terveysliikuntaa. Terveysliikunnan kehittämiseen panostetaan siten, että aihe saadaan hyvin näkyville markkinoinnilla, toiminnalla, koulutuksella ja olosuhteiden luomisella. Kannustetaan kansalaisjärjestöjä laajentamaan toimintaa terveysliikuntaa edistäväksi. OPM:n seuratuksi päätösmisten toimihenkilöiden palkkaamiseen pyritään hyödyntämään Virroilla myös terveysliikunnan kehittämisen hyväksi.

Uimahallikäynteihin ja mahdollisesti ohjattuihin vesiliikuntahetkiin Alavuden Kunto-Lutraan pyritään saamaan lisää resursseja. Kokonaisuudessaan vesiliikuntaan pyritään saamaan mahdollisuuksia varsinkin iäkkäille henkilöille lisää mm.yhteistyöllä Ainalan kanssa.

4.3.2 Liikuntapaikkojen hoito ja rakentaminen

Liikuntapaikkojen kehittämiseen haetaan suunnitelmallisuutta työtehtävien kartoittamisella, jolloin niistä saadaan erilaisia suurempia kokonaisuuksia. Näiden osa-alueiden osalta työntekijät yhdessä liikuntasihteerin kanssa suunnittelevat olosuhteiden kehittämistä. Näin taloudelliset resurssit pystytään jakamaan tasapuolisesti. Sekä kesä- että talviajan ulkoliikunnan sekä liikuntahallin toimintojen ja olosuhteiden kehittämistä varten tehdään lyhyen ja pitkántähtäyksen suunnitelma.

Lähiajan haasteena on Kalettomanlahden sataman ja uimarannan kehittäminen monipuoliseksi vesiliikuntapaikaksi yhteistyössä teknisen toimen kanssa. Urheilukeskuksen talviolosuhteiden kehittäminen vähälumisina talvina talvilajien harrastamisen edistämiseksi tulee olemaan toinen suurista haasteista ja investoinneista. Pukkivuoren vuokrasopimus Virtain Kiekko-Karhujen kanssa on vuoteen 2012 asti voimassa. Yhteistyössä pyritään parantamaan rinteiden turvallisuutta ja toimintaedellytyksiä nuorten ja lasten harrastusmahdollisuutena. Lähiliikuntapaikkojen kunto tarkistetaan ja tehdään kehittämis- ja parannussuunnitelmat yhteistyössä opetus- ja teknisen toimen kanssa.

Liikuntahallin toiminta on vakiintunutta. Aamupäiväkäyttö on vakiintunut koulu- ja laisten käyttöön, mutta päiväkäytön tehostamista sellaisten ryhmien käyttöön, jotka pääsevät päivällä, voidaan vielä organisoinnilla ja suunnittelulla lisätä. Iltaikäytössä pyritään lisäämään yksilöllisiin tarpeisiin vastaavaa tarjontaa, kuten esim. yleisiä kuntosalivuoroja ja salivuoroja mailapeleille. Liikunta- ja virikeseteleiden vastaanotolle ei ole vielä paljon kysyntää. ”Oravanpyörä” on kuitenkin valmis, kun ei ole paikkaa missä niitä käyttää, eivät yrityksetkään niitä tarjoa työntekijöilleen. Seteleiden vastaanotto lisää ainoastaan palvelun tasoa, ei kuluja.

4.3.3 Henkilöstö

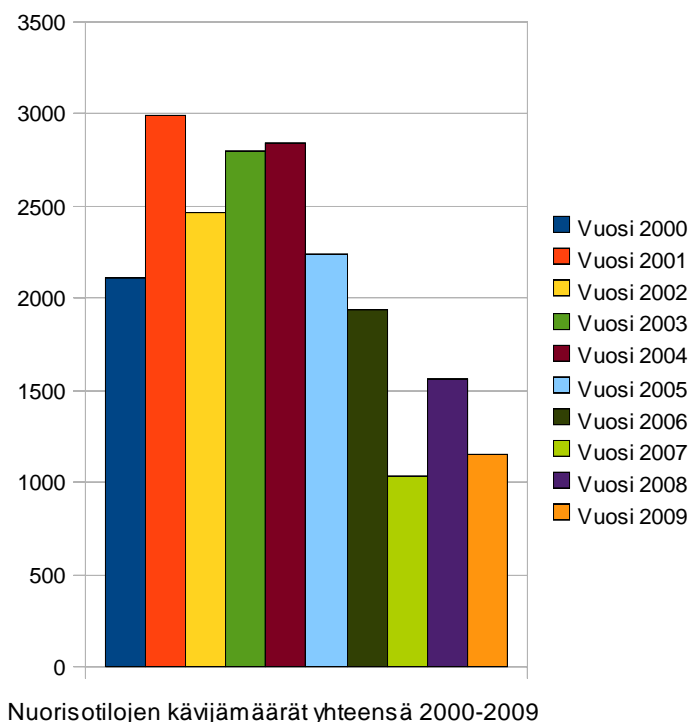
Henkilökunnan koulutus teknologian kehittyessä on ensiarvoisen tärkeää. Koulutusta pyritään lisäämään. Lähivuosina työntekijöitä jää eläkkeelle. Suuri haaste on saada ammattilaisia, intohimoisia liikunta- ja seuraihmissiä tilalle. Liikunnan monitahoisessa kentässä työn organisointi ja välillä myös priorisointi on erittäin tärkeä. Esimiehen rooli näiden asioiden hoidossa on suuri. Nykyajan tehokkuutta vaativassa yhteiskunnassa myös liikuntatoimen osalta haaste henkilöstön riittävydestä suhteessa kausittaisiin työtehtäviin on suuri. Henkilöstön eläköitymisen vuoksi ohjelmakaudella tulee eteen kahden työntekijän vaje, joka täytyy täyttää. Eläköitymisen vuoksi ns. ”Hiljaisen tiedon” saamiseksi liikuntatoimen käyttöön olisi syytä löytyä ratkaisu.

4.4 Nuorisotoimen palvelut

4.4.1 Nuorten avoimen toiminnan illat

Nuorten avoimen toiminnan iltojen kävijämäärät ovat laskeneet viime vuosina. Keskimääräiset kävijämäärät eivät ole vähentyneet mikä johtuu siitä, että iltojen määrät ovat vähentyneet. Kävijämääriin on selvästi vaikuttanut myös se, että valvoja/ohjaaja ei ole joka ilta välttämättä sama henkilö. Nuorten ja ohjaajan välille syntyvä luottamus luodaan hyvin pitkällä aikavälillä, jolloin ohjaajan vaihtuvuus ei ole toiminnan kannalta paras ratkaisu. Nuoret kaipaavat pysyvyyttä, joka luo turvallisuuden tunnetta.

KUVIO 4. Nuorisotilojen kävijämäärät Virroilla

Avoimen toiminnan illat kaupungintalon nuorisotiloissa pyritään pitämään säännöllisesti auki tiistaisin ja torstaisin. Perjantai- ja lauantai-iltoja pidetään tarvittaessa määrärahojen ja resurssien mukaan. Nuorisotiloissa järjestetään teemailtoja nuorten toiveiden mukaisesti kerran kuukaudessa. Perustamalla ns. talotoimikunta lisätään nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia nuorten toimintaan. Nuorisotilojen varustetasoa kehitetään nuorten toiveiden mukaisesti määrärahojen puitteissa.

Kaupungintalon / nuorisotilojen remontin aikana syyskuusta 2009 lähtien ei nuorille ole ollut kaupungin osoittamia kokoontumistiloja. Kevät 2009 kuitenkin osoitti, että ohjaajan ollessa pidempään sama henkilö, nuorten luottamus on kasvanut ja kävijämäärä on ollut nousujohteinen.

Mahdollinen Nuorisokeskus Marttisen tilojen käyttö ns. nuorten avoimeen toimintaan ei ole suositeltavaa mm. siksi, että nuoret kokevat Marttisen olevan liian kaukana ja heillä on kulkuvaikeuksia. Marttisessa ei ole osoittaa toiminnan vaativaa "omaa tilaa", joka olisi säännöllisesti tähän tarkoitukseen käytettävissä. Esteitä luo mm. se, että Marttinen tarvitsee tilojaan omaan toimintaansa ja siellä olevien ryhmien toimintaan vaihtelevasti. Toiminnan siirtäminen Marttiseen ei tuo myöskään kustannussäästöjä vaan päinvastoin, sillä Marttinen on liikelaitos ja kunnallisen nuorisotoimen järjestämät tapahtumat, koulutukset jne. ovat aina maksullisia, niin kuin muillakin Marttisen palveluja käyttävillä ryhmillä.

4.4.2 Leiritoiminta

Nuorten (15-17-vuotiaiden) ns. työllisyysleirejä jatketaan. Lapsille ja nuorille suunnattuja leirejä järjestetään joko omina leireinä, yhteistyössä järjestöjen ja/tai Nuorisokeskus Marttisen kanssa ja yhteistyössä naapurikuntien kanssa (esim. nuorten viikonloppuleirejä, bändileirejä jne.).

4.4.3 Retkitoiminta

Järjestetään nuorille retkiä mm. konsertteihin, teatteriin ja erilaisille koulutus- ja ammatinvalintamessuille. Konsertteja järjestetään myös yhteistyössä naapurikuntien kanssa. Tuetaan matkoja teatteriesityksiin sekä tuodaan teatteriesityksiä omalle paikkakunnalle (yhteistyö koulujen kanssa).

4.4.4 Tapahtumat

Järjestetään erilaisia tapahtumia (esim. disco, järjestöjen esittelytapahtuma) nuorisotoimen puolesta tai yhteistyössä järjestöjen, eri hallintokuntien, koulujen, Nuorisokeskus Marttisen ja naapurikuntien kanssa.

4.4.5 Koulutus

Nuorten palvelukorttikoulutusta jatketaan yhteistyössä Nuorisokeskus Marttisen kanssa ja pyritään saamaan mahdollisimman moni virtolainen nuori suorittamaan palvelukortti. Nuorten palvelukorttikoulutus tarjoaa tietoa mm. työn haakuun, työelämään ja asiakaspalveluun liittyvistä asioista.

Järjestöille tarjotaan koulutusta heidän tarpeidensa mukaan (esim. kerhonojajajakoulutusta) sekä tuetaan järjestöjen toimijoiden osallistumista muiden tahojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

4.4.6 Järjestöjen tuki

Koulutuksen ja toimitilojen lisäksi jaetaan nuorisolain vaatimat ehdot täyttävälle nuorisoyhdistyksille avustuksia toimintaan. Avustusperusteet liitteenä.

4.4.7 Nuorisovaltuusto

Nuorisovaltuusto toimii nuorisotoimen alaisuudessa. Valtuuston toimikausi on kaksi vuotta. Nuoret (virtolaiset 13-20-vuotiaat) valitaan vaaleilla.

Aktivoidaan nuoria pyrkimään nuorisovaltuustoon ja sitä kautta tutustumaan kunnalliseen päätöksentekoon. Nuorisovaltuuston osallistumisoikeutta eri hallintokuntien kokouksiin vahvistetaan. Nuorisolain mukaan nuoria tulee kuulla heitä koskevissa asioissa ja mm. nuorisovaltuuston kautta tämä on mahdollista, mikäli heille annetaan siihen mahdollisuus.

Lisätään nuorisovaltuuston toiminnallisuutta esim. erilaisten tapahtumien järjestämisen avulla. Nuorille opetetaan mm. mitä kaikkea tulee huomioida tapahtumien järjestämisen suhteen sekä vastuullisuutta oman toiminnan suhteen. Nuorisovaltuuston jäsenten kautta pyritään aktivoimaan myös muita nuoria osallistumiseen ja vaikuttamiseen.

4.4.8 Yhteistyö eri tahojen kanssa

Yhteistyötä eri tahojen kanssa pyritään tiivistämään. Käynnistetään uudelleen mahdollinen yhteistyö seurakunnan nuorisotoimen kanssa. Naapurikuntien kanssa yhteistyöalue on laajenemassa entisen Keski-Suomen läänin ja Vaasan läänin suuntiin mm. bänditoimintaprojektin puitteissa. Mahdollisuudet muuhunkin yhteistyöhön ovat olemassa.

5. OHJELMAN TOTEUTUSSUUNNITELMA JA SEURANTA

5.1 Liikuntatoimen alustava toteutussuunnitelma

2009-2015

- Liikuntapaikkatietojärjestelmän luominen yhteistyössä ympäristöosaston kanssa
- Lähiliikuntapaikkojen kartoitustyö ja kunnostus
- Kalettomanlahden uimarannan ja satama-alueen kehittäminen
- Retkiluistelureitin avaaminen ja kokemusten kerääminen reitin hoidosta
- Uimahallin hankesuunnittelu
- liikuntahalli vastaanottaa liikunta- ja virikeseteleitä
- Terveyttä edistävän liikunnan hanke, johon haetaan opetusministeriöltä avustusta
- Terveysliikuntatyöryhmä
- Lumetusjärjestelmien kehittäminen ja latupohjien kunnostus
- liikuntahallin yksilöllisen omaehtoisen liikkumisen mahdollisuuksia parannetaan
- työntekijöiden valmiuksia teknisen työn suorittamiseen ja atk-taidoissa kehitetään
- Vapaa-aikaohjaajan palkkaaminen
- lasten ja nuorten liikunnan kehittämiseen haetaan tukea opm
- Urheilukentän / tenniskenttien peruskunnostus

Suunnitelman toteutumista seurataan ja ohjelmaa tarkistetaan vuosittain. Toteutumiseen vaikuttaa tietysti liikuntatoimen resurssit työntekijöissä ja budjetissa sekä investointeihin saatavat varat sekä avustukset. Terveysliikunnan kehittämisen osalta terveystyöryhmä pohtii ja selvittää mittareita, joilla terveyttä edistävän liikunnan lisäys olisi todennettavissa.

5.2 Nuorisotoimen alustava toteutussuunnitelma

2009-2015

- avoimen toiminnanillat nuorisotiloissa 2-3 kertaa viikossa
- avoimen toiminnan tuntipalkkainen ohjaaja säilyy
- leiritoimintaa yhteistyössä Nuorisokeskus Marttisen, seurakunnan ja naapurikuntien kanssa
- retkiä konsertteihin, teattereihin yms. nuorison kulttuurielämyksiin
- erilaisia nuorille suunnattuja tapahtumia toiveiden mukaan
- nuorten palvelukorttikoulutus Nuorisokeskus Marttisen kanssa
- järjestökoulutus
- tuetaan nuorisojärjestöjen toimintaa
- tuetaan ja kehitetään nuorisovaltuuston toimintaa
- yhteistyön tehostaminen eri tahojen kanssa (mm. sosiaalitoimi, ympäristötoimi, Nuorisokeskus Marttinen, srk)

Suunnitelman tarkennukset tehdään ajankohtaisten tarpeiden mukaan.